

őriznek-e falaikban vagy padlózatuk alatt középkori épületmaradványokat, továbbá hogy az Árpád-kori káptalani kerengő udvarának milyen nyomai vannak az épület alatt. A falak mellett 6 szondát nyitottunk, a feltárás a pincékben megközelítően a 11–12. századi földfelszín közeléből indult. Középkori falakat nem találtunk, a pincefalak legkorábbi részei a 17. sz. végénél–18. sz. elejénél nem korábban épültek. A kolostorudvaron működtetett temetőnek 90 sírját tártuk fel, korhatározó lelet a sírokban nem volt.

BICZÓ PIROSKA

347. Székesfehérvár, Mátyás király körút – Piac tér (MRT 12. k. 1/3 lh.)

(Fejér megye) Kú

A lépcsőzetesen kialakított földerdő sarokpontjait igyekeztünk 2006 őszi feltárásaink során rögzíteni. A feltételezett helyen négy árkot húztunk, 560 m²-t kutattunk meg. Az árkokban feltárjuk a földerdő rekonstrukciójához szükséges pontokat, megfigyeltük az erődítmény felépítményének szerkezetét. Ennek alapozása facölöpökre történt, a felépítmény gerendavázis lehetett, de vékonyabb faanyagot, szemetet, kereket, nagy mennyiségű állatcsontot és földet is felhasználtak építéséhez. Meghatároztuk a földerdő építésének korát, rekonstruáltuk alaprajzát a feltárások és a történelmi városalaprajzok alapján. A burkolatban bemutathatóvá tettük a rekonstruált alaprajzot.

A földerdő részleteinek feltárásakor a 4. sz. szelvényben csontvázakat is feltártunk, melyek az 1602. évi ostrom halottainak maradványai lehetnek.

A területen középkori, ill. 18–19. századi cseréptöredékek és egy nagyméretű kerék került elő.

SIKLÓSI GYULA

348. Székesfehérvár, Megyeház utca 7–11.

(MRT 12. k. 1/3 lh.)

(Fejér megye) Kk, Kú

A Megyeház u. 7–11. sz. házak területén futó két városfalszakaszt részleteiben 1998-ban már feltártuk. Ennek a feltárásnak a kiegészítő kutatásaként 2006 őszén akartuk pontosabban meghatározni a városfalak nyomvonalát, szintviszonyait, az esetlegesen előkerülő házak középkori maradványait.

A Megyeház u. 7. sz. ház belső kapujának keretkővét már korábban bemutatták. A középkori ház részleteit másutt nem találtuk meg. A ház telkén, a tárolóhelyiségek bejárata előtt húzott árokban csak a 13. századi városfal feltételezett maradványait sikerült megtalálnunk; pontosabb részleteit már nem sikerült megkutatnunk, mivel a viszonylag keskeny árok falai beomlással fenyegettek.

A városfal valószínűsíthető szélessége a csak félig feltárt árokban kb. 220 cm volt. Pusztulási törmeléke alatti rétegviszonyait sajnos nem tisztázhattuk. A Megyeház u. 11. területén 10 m hosszúságban tártuk fel

a sárga habarcsba formátlan kövekből rakott, 220 cm széles 13. századi városfal alapozását. A belső városfalhoz tartozó külső járósíntet a mai járósínt alatt 1,5 m-rel tártuk fel. Ez a járósínt nem volt vízszintes síkban kiépítve, hanem a külső, 17. században épült városfalig lejtett úgy, hogy e fal mellett felszínét 225 cm-re találtuk meg a mai felszín alatt. A fal pusztulási törmeléke erre a lejtős felszínre omlott. Dacára annak, hogy itt csak a városfal alapozásának alsó kősorát találtuk meg, pártázatával együtt az itt álló teljes falszakasz rekonstruálható az 1601-es német tollrajz alapján.

A 13. századi belső városfal és a 17. századi külső városfal közötti „Zwinger” szélessége átlagosan 10 m volt. A külső városfalat, melynek köveit fehér habarcsba rakták, a Megyeház u. 7., 9. és 11. sz. területén tártuk fel. A külső fal szélessége 2 m volt. A Megyeház u. 11. sz. ház telkén a külső városfal csaknem teljes magasságban áll.

A területen középkori ill. 18–19. századi cseréptöredékek kerültek elő.

SIKLÓSI GYULA

349. Székesfehérvár, Szedres-dűlő 16.

(Fejér megye) B

2006. december 12–22. között próbafeltárást végeztünk a telken. A létesítendő könnyűszerkezetes épület alapozási szintje alatt átlag 1 m mélységben egy bolygatatlan bronzkori település maradványai kerültek elő, amely jelenlegi információink szerint vastag humuszréteggel fedett és egyperiódusúnak tekinthető.

KOVÁCS LORÁND OLIVÉR

350. Székesfehérvár, Szent István tér 2–3.

(Fejér megye) Á, Kk, Kú

2005-ben szondázó ásatást végeztünk a Fejér Megyei Levéltár két udvarán. Feltártuk a várárok cölöpökkel védett partvonalát, az 1738-ban készített német nyelvű városalaprajzon megjelenő „Zwingert”, s az azt határoló külső városfalat és nyomvonalát két ponton is azonosítottuk, meghatároztuk. A feltárásokon megtalált középkori vizesárok legnagyobb mérhető mélysége a mai udvarsínt alatt 4,45 m mélyen volt. Az elbontott középkori városfal teteje 3,35 m mélységben, a fal alja 3,60 m mélységben volt. A feltárások során kétséget kizáróan megállapítottuk, hogy a városfalak 18. századi, történelmi ábrázolásainkon jól nyomon követhető elbontását követően a területet feltöltötték, a telkeket kibővítették új támfalakkal. Egyértelműen bizonyítást nyert, hogy az udvarokban legalább 2,5 m mélységű újkori feltöltési réteg van.

A 2006-ban végzett kutatások során összesen hat helyen nyitottunk szelvényt. Ezek segítségével négy ponton megtaláltuk és beazonosítottuk a 13. sz. végén épült városfal alsó kősorát, az alapozáshoz felhasznált cölöpöket, ill. gerendavázat. Előkerült a feltárt szakaszon

két torony részlete is. Az egyik torony a 14. sz. végén épült, míg a másik, ötszögű tornyot a 18. sz. ázadban emelhettké óolasz rendszerben. Ennek a belső városfalzakasznak, valamint tornyainak csak gerendaalapo-
 pozását, ill. kiszedett helyét találtuk meg. Az 1726-os német nyelvű városalaprajzon ábrázolt „Ruiniertes Zwinger” külső oldalán futó, 17. századi városfal részleteit négy ponton sikerült megtalálnuk. A köveket itt is kibányászták, csupán a fal kirablásának helyét, ill. gerendaalapo-
 zását tárhattuk fel. A Szent István tér 3. sz. épület alatt, a pincében, egy háromhelyiséges, 15–16. századi, középkori ház részleteit tártuk fel.

A területen az Árpád-kortól a 19. századig datálható házikeramia, kályhacsempe-tördékek, ill. használati tárgyak kerültek elő.

SIKLÓSI GYULA

351. Székkutas, Kakasszéki-dűlő

(Csongrád megye) Sza, A, Á

Székkutas ÉK-i határában, a Kakasszéki-dűlő K-i felében 2006. február 9-én terepbejárást végeztünk a gyógyintézetől ÉNy-ra és a Kis-halom-dűlőt a Kakasszéki-dűlőtől elválasztó földúttól D-re. A területet domborzatilag magaslatok és mélyedések tagolják, melyek a Kakasszéki-csatorna természetes vízfolyásának korabeli partját jelölik. A terepbejárás fő célja a korábban feltérképezett lelőhelyek hitelesítése és kiterjedésük pontosabb meghatározása volt. Az ismert lelőhelyeket megtaláltuk, a korábban felmért kiterjedésüket azonban korrigáltuk. Az É-on elhelyezkedő, nagy kiterjedésű szarmata kori lelőhely (43. lh.) a Kis-halom-dűlőből a Kakasszéki-dűlőbe is áthúzódik. A most meghatározott D-i végződése mintegy 100–150 m-rel nagyobb a korábban rögzítetténél. A terület ÉK-i részén elhelyezkedő, kis kiterjedésű szarmata és Árpád-kori lelőhely (175. lh.) az Alsó-Lebukai-dűlőben kezdődik, de terepbejárásunk alapján ennek a D-i határa is 200–250 m-rel nagyobb, a vízfolyás által létrehozott magaslatokhoz igazodik.

A bejárat D-i részén egy kisméretű szarmata és avar kori lelőhelyet ismertünk (42. lh.). Megállapíthattuk, hogy ennek a lelőhelynek is nagyobb a kiterjedése a korábban ismertnél. A korábban meghatározott É-i szélétől északabbra, 150 m-re már folyamatosan találtunk leleteket. Megfigyelésünk szerint ez a lelőhely is a domborzat magasabb részén koncentrálódik. A Kakasszéki-dűlő K-i végében található magaslaton – amely a gyógyintézet körül futó csatornától ÉNy-i irányban 150 m-re helyezkedik el – egy eddig ismeretlen lelőhelyet mértünk fel. Leleteket egy 250 m hosszú és 150 m széles, a domborzat kiemelkedéséhez igazodó területen gyűjtöttünk. A szórványosan jelentkező leletanyagot az Árpád-korra keltezhetjük.

Munkatársak: Gábor László, Nagy Norbert régész-
 technikusok.

SÓSKUTI KORNÉL – SZALONTAI CSABA

352. Székkutas, Kakasszék, II. számú homokbánya

(Csongrád megye) Sza, Á

2006. július 3. és augusztus 12. között próbafeltárást végeztünk a lelőhelyen (Hrsz.: 0376/42). A Szalontai Csaba által készített örökségvédelmi hatástanulmány szerint a felszíni leletek alapján a bánya területét 4 lelőhely érinti, (Székkutas 42., 43., 175. és 188. sz.), amelyeken szarmata kori, avar kori és Árpád-kori felszíni településnyomokat figyeltek meg. A kutatás során összesen 10 000 m²-es felületet tártunk fel. A kutatószelvényekben talált objektumok és régészeti leletek egyértelművé tették, hogy a tervezett bányának az a kb. 126 000 m²-es felületű része is egybefüggő lelőhely (szarmata kori és Árpád-kori településnyomokkal), amelyet a kutatószelvényekkel megvizsgáltunk. A bányaművelés tehát csak a lelőhely megelőző régészeti feltárásának elvégzése után kezdhető meg. Bebizonyosodott, hogy a felszíni leletek alapján körvonalazott négy lelőhely valójában ugyanazon lelőhelynek a felszínen egymástól különböző távolságra megtalált része. Indokolt volt a terület magasabban fekvő részén húzott kutatószelvények összenyitása egy nagyobb (kb. 5800 m²-es) felületen, hogy pontosabb képet kapjunk a bánya területén található lelőhelyről, az objektumok sűrűségéről.

A próbafeltárást július 17-i kezdettel elvégeztük. A lelőhely kiemelkedően kedvező földrajzi környezetben helyezkedik el, a minden régészeti korszakban sűrűn lakott, egykori Kakasszék-ér magaspartján. A próbafeltárást során egy szarmata kori és egy Árpád-kori település részlete került elő. A szarmata kori településnek a széle esett az összenyitott felületre, elsősorban árkokat (zömmel karámokat) és néhány élelemtároló gödröt találtunk. Ugyanakkor az egybenyitott felületen az Árpád-kori település központi része jelentkezett (3 földbe mélyített épülettel, élelemtároló gödrökkel, árkokkal, karámokkal). Elsősorban az Árpád-kori házakból került elő gazdag leletanyag: kerámia (köztük jó néhány cserépbogrács töredéke és kiegészíthető edények), állatcsont, kőanyag, agyagnehezékek, téglatöredékek, vastárgyak (köztük kés, olló stb.). A nyelés során és az egyik árokban egy-egy (a későbbiekben pontosan datálható, viszonylag jó állapotú) Árpád-kori pénzt is találtunk.

Összesen 186 objektumot tártunk fel. Az egybenyitott felület Ny-i szélénél néhány Árpád-kori árkot nagyméretű, újkori beásásokkal bolygattak meg. A kutatóárkokban előkerült objektumok alapján a szarmata kori településobjektumok a megkutatót felület K-i felében sűrűsödtek.

Munkatársak: Bende Livia, Lőrinczy Gábor.

TÓTH KATALIN

353. Szigetcsép, MOL 2. sz. lelőhely

(Pest megye) B, I

2006. március 14. és április 2. között megelőző feltárást végeztünk a Százhalombatta–Tiszaújváros MOL távvezeték nyomvonala által érintett lelőhelyen. A lelőhely